

D47 1978

1978, 5. duben, Praha. - Dopis prezidentu republiky před jeho státní návštěvou

v SRN, upozorňující na zahraniční zájem o dodržování lidských práv v souvislosti se sílící perzekucí čs. občanů hájících lidská práva.

Vážený pane prezidente,

v souvislosti s prohlubujícími se přátelskými vztahy mezi ČSSR a NSR a Vaší nadcházející návštěvou v NSR zvýšil se v zahraničí, zvláště v NSR, zájem o respektování lidských práv v naší zemi, o případy některých čs. politických vězňů a o perzekuce signatářů Charty 77. Je nám známo, že na čs. vládu bylo v této věci apelováno, aby revidovala některé své postupy a projevila více velkorysosti. Zájem zahraničních činitelů o tyto otázky vítáme, protože se domníváme, že respektování lidských práv není vnitřní záležitostí toho kterého státu, ale věcí všech lidí, a že zlepšení situace v této oblasti je jedinou pevnou a trvalou základnou i pro zlepšování vztahů mezi národy, jak to ostatně zdůraznil i Závěrečný akt helsinské konference.

S ohledem na tento zvýšený zájem, který bude zřejmě provázet i Vaši návštěvu, považujeme za nezbytné Vás upozornit, že perzekuce občanů zasazujících se o dodržování lidských práv nebo naplňujících tato svá zákonně zaručená práva v naší zemi bohužel neustaly, ale že v poslední době dokonce naopak zesílily.

V Bratislavě bylo dne 2.3.1978 zahájeno trestní stíhání pro údajné podvracení republiky podle § 98 odst. 1 trestního zákona proti signatáři Charty 77 Mariánu Zajíčkoví, římskokatolickému kaplanovi z Pezinku, a proti Robertu Gombíkovi, římskokatolickému kaplanovi v Senci. Oba byli vzati do vazby, po deseti dnech sice propuštěni, ale dál jsou stíháni na svobodě. Toto stíhání je pozoruhodné tím, že tu jde o první případ, kdy je signatář Charty 77 obviněn výslovně a výhradně jen proto, že rozšiřoval text jejího prvního prohlášení. Je totiž stíhán za to, že spolu se svým spoluobviněným navštívil v Praze Pavla Kohouta, přijal od něho Prohlášení Charty 77 a text eseje Jana Patočky, obé rozepsal a zanesl svým známým, hlavně katolickým duchovním na Slovensku. Na případy některých osob, které samy Chartu 77 nepodepsaly, ale byly stíhány a odsouzeny v souvislosti s ní, jsme upozornili už ve svém dopise čs. státním orgánům ze dne 11.3.1978.² Že se nyní takové stíhání obrátilo poprvé i proti signatáři, nezaráží nás proto, že bychom je považovali za něco horšího než stíhání jiných osob, ale proto, že je v přímém rozporu s oficiálním tvrzením (např. předsedy vlády v listopadu 1977 ve Vídni), že pro účast na práci Charty 77 není a nebude stíhán žádný signatář.

Dne 24.3.1978 byl Okresním soudem v Mostě odsouzen podle § 100 odst. 1 a) trestního zákona za pobuřování k tvrdému nepodmíněnému trestu dvaceti měsíců vězení Gustav Vlasatý, který je od 30.1. ve vazbě, a to pouze proto, že měl ve své kanceláři na nástěnce výstřižky z čs. oficiálního tisku o snižování životní úrovně pracujících na Západě a rostoucím blahobytu v ČSSR a vedle nich své starší a novější výplatní pásky, dokládající snížení jeho platu o několik set korun.

Dne 11.4.1978, tedy právě ve dnech Vaší návštěvy v NSR, bude před Obvodním soudem v Praze 1 probíhat hlavní líčení v trestní věci proti signatáři Charty 77 Ivanu Jirousovi, uměleckému vedoucímu skupiny The Plastic People, který je stíhán – už potřetí – za výtržnictví podle § 202 trestního zákona, tentokrát proto, že svým nekonformním vystoupením na vernisáži údajně narušil důstojný průběh vernisáže.³

Signatáři Charty 77 Michal Kobal a Ivan Maňásek jsou už několik týdnů ve vyšetřovací vazbě a jsou obviněni z pobuřování podle § 100 trestního zákona, protože prý rozmnožili a pokusili se rozšířit text informující o některých jednáních stranických orgánů, o nichž nebyla veřejnost oficiálně zpravěna, a obsahující některé spekulativní úvahy o vnitřních poměrech v těchto orgánech. Tento text známe, a i když nemůžeme posoudit jeho pravdivost, víme, že je psán střízlivě a neobsahuje žádné útoky proti společenskému a státnímu zřízení nebo veřejným činitelům. Za těchto okolností by podle čs. právního řádu nemělo být ani jeho případné šíření trestné. Pokud je nám známo, nebylo obviněným zatím ani dokázáno, že rozmnožený text někomu předali.

Alarmující je případ Miroslava Černého, který jsme již popsali a zveřejnili.⁴ Tento politický vězeň je vážně nemocen (pouřazovou epilepsií), je mu odírána lékařská péče, je téměř nepřetržitě trestán samovazbou a podle posledních zpráv je vážně ohroženo jeho zdraví a možná i život (v poslední době zhubl o 22 kg).

Dne 29.3.1978 bylo vzneseno obvinění z návodu k trestnému činu útoku na státní orgán podle § 10 odst. 1 b) k § 154 odst. 2 trestního zákona proti signatářce Charty 77 novinářce Ottě Bednářové. Tohoto trestného činu se měla dopustit tím, že v době svého zadržení v pankrácké věznici naváděla prý svou spoluvězeňkyni k tomu, aby veřejně pomluvila orgán NVÚ v Litoměřicích tvrzením, že byla zbita obuškem a bylo jí ublíženo na zdraví. Toto obvinění je nejen v příkrém rozporu se skutečností, ale je i v rozporu s platným právním řádem. Obvinění Otty Bednářové bylo spojeno s osobní prohlídkou, při níž bylo zabaveno větší množství strojepisných textů.

Považujeme za hluboce zneklidňující skutečnost, že tak krátce po bělehradské konferenci oficiální státní místa současně s hlasitým ujišťováním o široké garanci občanských práv a svobod v ČSSR stupňují represe včetně trestních postihů a věznění těch občanů, kteří se pokoušejí tato práva uskutečňovat, a to ještě v jejich nejelementárnější podobě. Případy, o nichž jsme se zmínili, jakož i některé další, dokonce nasvědčují, že se po mnoha letech znovu objevuje tendence k vykonstruovaným obviněním, vyplývající z toho, že úmysl někoho stíhat předchází věcným zjištěním, která by aspoň formálně taková stíhání zdůvodňovala. Nemůžeme v takové situaci přehlédnout zmíněná fakta a jsme rozhodnuti i nadále nám dostupnými prostředky upozorňovat na všechny skutečnosti, které jsou s těmito postoji v rozporu. V duchu této své snahy Vás žádáme, abyste přijal sdělení obsažená v tomto dopise a využil své pravomoci prezidenta republiky k zastavení veškerých nezákonných postihů.

dr. Ladislav Hejránek, Marta Kubišová, dr. Jaroslav Šabata mluvčí Charty 77

^ čsds, sb. Charta 77. – strojepis, průpis.

¹ Informace o Chartě 77, roč. 1 (1978), č. 5, s. 14, kde byl text dopisu publikován, upřesňují v poznámce, že oba byli po čtyři dny pouze zadržováni, nikoli vzati do vazby, a že M. Zajíček se k Chartě nadále hlásí.

² Srv. D44 (11. 3. 1978).

³ Viz D45 (11. 3. 1978) a poznámku k němu. I. Jirous byl znovu odsouzen v červnu 1982 za trestný čin výtržnictví k 3 a > letům vězení za vydávání a rozšiřování samizdatového časopisu Vokno (srv. D207 z 23. 6. 1982 a D211 z 11. 8. 1982) a v dubnu 1989 k 16 měsícům za pobuřování, jehož se měl dopustit tím, že spolu s J. Tichým zorganizoval petici obviňující státní orgány ze smrti vězněného Pavla Wonky.

⁴ Srv. D44.

Plné znění: In: Informace o Chartě 77, roč. 1 (1978), č. 5, s. 14 • Charta77. Rok 1978. Samizdatový sborník, s. 38-39 • Americké listy, č. 17 (28. dubna 1978) • Magazín Nového domova, roč. 7 (19. června 1978), s. 22-24; Krácený text: Listy, roč. 8, č. 5 (září 1978), s. 90 • Zpravodaj Čechů a Slováků, roč. 11 (1978), č. 5, s. 3-4 • České slovo, roč. 24, č. 5 (květen 1978), s. 8.

Komentáře a sdělení: Trestní stíhání Mariána Zajíčka a Roberta Gombíka. In: Informace o Chartě 77, roč. 1, (1978), č. 5, s. 19-21 • Sdělení VONS č. 5: Gustav Vlasatý. Tamtéž, č. 6, s. 4 • Sdělení VONS č. 3 a č. 4: O Ivanu Jirousovi. Tamtéž, s. 3 • Sdělení VONS č. 27: J. Maňásek a M. Kobal odsouzeni. In: Informace o Chartě, roč. 1 (1978), č. 10, s. 8.